

Nr 15.

Ankom till riksdagens kansli den 11 februari 1932 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av vissa i flottledsfonden ingående fordringsbelopp.

(2:a avd.)

I en till riksdagen den 15 januari 1932 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition nr 28 har Kungl. Maj:t under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att Kungl. Maj:t må besluta om avskrivning jämväl i avseende å sådan fordran för av domänstyrelsen i flottled bekostat arbete, vilken uppkommit efter flottledsfondens inrättande.

Vid flera tillfällen före 1919 anvisades av riksdagen medel till domänstyrelsens förfogande för flottledsbyggnader. De från statens sida i anslutning härtill vidtagna åtgärderna för vattendrags flottbargörande avsågo i vissa fall vattendrags reglering och upplåtande i enlighet med vederbörande författningar till allmän flottning, men hänförde sig i andra fall till flottleder, vilka på grund av särskilda förhållanden icke reglerats i dylik ordning (kronans enskilda flottleder). I de förstnämnda fallen tillerkändes kronan i vederbörande regleringsutslag rätt att av de flottande såsom ersättning för havda regleringskostnader utfå vissa årliga amorterings- och räntebelopp. Jämväl i de senare fallen hava av de flottande för användande av kronans flottleder uttagits vissa avgifter; detta huvudsakligen i samband med försäljning av virke, avverkat invid sådana flottleder. De såväl i ena som andra fallet inflytande avgifterna för flottningen fingo disponeras för samma ändamål som de av riksdagen anvisade flottledsanslagen. De från här åsyftade anslag och av inflytande avgifter av domänstyrelsen bestridda utgifterna för flottledsregleringar uppgingo för tiden intill utgången av 1919 till sammanlagt i runt tal 5,100,000 kronor.

Frågan om domänstyrelsens räakenskaper m. m. över till flottleders inrättande anvisade medel och till statsverket inflytande avgifter för flottleder hade emellertid redan 1912 ägnats särskild uppmärksamhet.

Sålunda anhöll riksdagen i skrivelse den 26 april 1912, nr 48, dels att Kungl. Maj:t måtte vidtaga erforderliga åtgärder i syfte att uppbörd och redovisning av inflytande avgifter för flottning i vattendrag, som blivit

på statens bekostnad flottbargjorda, måtte, där vattendraget blivit inrättat till allmän flottled, underkastas sådan kontroll, som i flottningsstadgan föreskrevs, och i övriga fall kontrolleras, på sätt eljest kunde finnas ändamålsenligt, ävensom att den hos domänstyrelsen förda räkenskap över nu ifrågavarande medel måtte varda så uppställd, att av densamma omedelbart framginge ej endast beloppet av utbetalade rensningskostnader och inflytande amorteringsavgifter för varje flottled och distrikt, än även kvarstående, icke amorterade sådana kostnader, dels ock att förslag angående avskrivning av kostnader för verkställda rensningsarbeten i vissa vattendrag och befrielse för flottande från skyldighet att erlægga amorteringsavgifter för virke, avverkat på kronans skogar, skulle i förekommande fall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Efter i anledning härav verkställd utredning förelades frågan 1919 års lagtima riksdag. I statsrådsprotokollet vid avlåtande av propositionen den 9 januari 1919, nr 62, angående driftkostnader under 1920 för statens domäners fond anförde föredragande departementschefen så vitt nu är i fråga — jämte det han tillstyrkte, att bland nämnda driftkostnader från och med 1920 även upptoges flottledskostnader — i huvudsak följande. Flottledsaffärerna borde sammanföras med domänfonden, men därvid torde kronans flottledsarbeten och flottningskostnader böra bokföras för sig. Vid övergången till det nya systemet borde domänfonden tillföras såsom tillgång det belopp, som efter noggrann utredning befunnas utgöra flottledsanslagets säkra utestående fordringar för avgifter och upplupen ränta. Domänstyrelsen borde anbefallas att gå i författning om dylik utredning, varvid tidpunkten för förändringen borde antagas till utgången av 1919. Frågan om avskrivning av de fordringar, som tilläventyrs kunde finnas icke kunna eller böra indrivnas eller eljest utdebiteras, borde framdeles företagas till prövning, sedan fordringarnas belopp blivit utredda. I anslutning härtill föreslog Kungl. Maj:t, under punkten c i sagda proposition, att riksdagen måtte besluta, att det belopp av kronans fordringar för anläggningskostnader för flottleder jämte beräknade räntor därå, vilket efter närmare utredning funnes kunna med säkerhet väntas bliva inbetalat, skulle vid 1920 års ingång överföras till statens domäners fond såsom tillgång i denna fond.

Sedan riksdagen i skrivelse den 11 juni 1919, nr 323, godkänt det i nyssnämnda proposition sålunda framställda förslaget samt domänstyrelsen inkommit med utredning och förslag i ämnet, innehållande bland annat en förteckning å de belopp, med vilka en var flottled skulle ingå i flottledsfonden, och remissyttranden avgivits av vederbörande myndigheter, föreskrev Kungl. Maj:t den 13 april 1922, jämte annat, dels att flottledsfonden vid utgången av 1919 skulle fastställas till ett belopp av 2,794,915 kronor 33 öre, dels ock att för de kronans enskilda flottleder, vilkas värden inginge i flottledsfonden, skulle av domänstyrelsen fastställas amorteringsplaner och utgå amorteringsavgifter. Samtidigt

medgav Kungl. Maj:t, att såsom driftkostnader finge ur räkenskaperna avföras ett belopp av 709,408 kronor 54 öre, som gäldats av flottledsanslaget, samt att det finge bero vid skett avförande å vederbörande utgiftstitel av i flottleder under tiden intill utgången av 1919 nedlagda kostnader till ett sammanlagt belopp av 506,813 kronor 3 öre.

Sedermera har Kungl. Maj:t i anledning av framställningar i ämnet från domänstyrelsen vid ett flertal tillfällen under 1923—1927 medgivit, att nedskrivningar med vissa belopp finge företagas av domänstyrelsens såsom tillgångar i flottledsfonden bokförda fordringar för utförda arbeten i vissa flottleder. De sålunda medgivna avskrivningarna uppgå till sammanlagt 1,097,339 kronor 84 öre samt hava avsett flottleder, vilkas värden tillförts flottledsfonden genom Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 13 april 1922.

I skrivelse den 5 maj 1931 har domänstyrelsen gjort framställning om nedskrivning av flottledsfonden, vilken den 31 december 1930 uppgick till 3,217,889 kronor 60 öre med sammanlagt belopp av 851,804 kronor 66 öre.

Domänstyrelsen har därvid anfört att de redan vidtagna nedskrivningarna motiverats av i huvudsak följande omständigheter. Det förhållandet, att många flottleder utbyggts under dyrtid, hade medfört, att dessa vid senare inträdd stark nedgång i virkespriserna ej utnyttjats i beräknad utsträckning. I stället för att minskas hade sålunda kronans fordringar i en del flottleder ökat med upplupen ränta. I vissa fall hade den otillfredsställande amorteringen berott på under intryck av högkonjunkturens optimism uppkomna felkalkyler i fråga om den beräkneliga virkestillförseln. Då ändamålet med anordnandet av ifrågakommande flottleder genom dessa förhållanden riskerade att helt förfelas och då kronans fordringar i flottlederna på grund av att intet virke tillfördes och därmed ej heller några amorteringsavgifter inflöte, ej blott blivit osäkra utan övergått till att representera fiktiva värden, hade en rationell av- och nedskrivning blivit ofrånkomlig. Ett annat skäl för de företagna nedskrivningarna hade varit, att möjligheter därigenom vunnits för sammanslagningar av flottledsdistrikt, varigenom omkostnaderna förbilligats med följd att klenare och mindre värdefullt virke kunnat i större utsträckning än tidigare tillföras flottlederna.

Styrelsen har vidare framhållit, att de för flottledernas amortering ogynnsamma förhållandena under de senare åren ytterligare tillspetsats genom det fortsatta prisfallet på exportvirke och den ytterligare nedgång i avverkningspriserna, som föranletts dels av rådande lågkonjunktur, dels av det allt mer ökade användandet av lastbilar för virkeskörning, som möjliggjorts genom en förbättrad vinterväghållning. Vissa av de delvis under kristiden reglerade smärre flottlederna skulle otvivelaktigt under nuvarande förhållanden ej blivit föremål för reglering utan ersatts med fasta huvudbassänger. Då nu emellertid flottlederna vore utbyggda, borde de komma till användning. Förutsättningen för att så skulle bli fallet vore, att kostnaderna för i dem nedlagt virke nedbringades så att det för virkesägaren ställde sig ekonomiskt fördelaktigare att flotta än att köra virket fram till huvudvattendraget. För att nå detta mål måste i regel amorteringskostnaderna nedbringas eller helt

bortelimineras genom nedskrivning eller avskrivning av det i flottleden investerade byggnadskapitalet. Sådana ned- och avskrivningar bleve i vissa fall även nödvändiga för att få till stånd planerade ytterligare distriktssammanslagningar.

Riksräkenskapsverket har i infordrat yttrande den 25 juni 1931 förklarat sig icke hava funnit skäl till erinran mot domänstyrelsens förevarande förslag.

Härefter har *statskontoret* den 21 november 1931 avgivit infordrat yttrande i ärendet och därvid bland annat anfört följande.

Statskontoret ansåge sig böra framhålla, att därest avskrivningar av kronans fordringar i flottleder verkställdes i stor omfattning, avsikten med inrättandet av fonden lätt kunde förfelas.

Domänstyrelsen hade i förevarande framställning i ett flertal fall, och även beträffande under senare år avsynade flottleder, motiverat de ifrågasatta avskrivningarna med att, sedan amorteringsavgifterna bortfallit, möjligheterna att tillvarataga mindervärdigt virke bleve större. Vidare hade domänstyrelsen anfört, att en avskrivning av de oguldna amorteringsavgifterna i vissa fall skulle helt kompenseras genom ökade rotvärden. Det syntes statskontoret, att av de utav domänstyrelsen sålunda anförda motiven framginge, att ett genomförande av domänstyrelsens förslag skulle medföra, att resultatet av skogsdriften i många fall skulle bliva missvisande och att man icke skulle kunna erhålla tillräcklig överblick över respektive flottleders ekonomi. Otivelaktigt hade utbyggandet av en hel del av nu ifrågavarande flottleder varit ekonomiskt ofördelaktigt, men då nu flottlederna vore utbyggda samt, enligt vad domänstyrelsen påvisat, de föreslagna nedskrivningarna skulle ur affärssynpunkt vara för kronan fördelaktiga, ville statskontoret icke motsätta sig domänstyrelsens förslag. Statskontoret förutsatte emellertid, att framtida utbyggande av flottleder föreginges av noggranna beräkningar rörande de ifrågasatta flottledernas ekonomiska bärkraft.

Departementschefen har anfört, bland annat, följande.

»Av domänstyrelsen har nu ifrågasatts vidtagande av ytterligare avskrivningar av i fonden ingående fordringsbelopp. För egen del finner jag styrelsen hava i sakligt avseende till fyllest motiverat en dylik åtgärd. Av det utav styrelsen nu ifrågasatta avskrivningsbeloppet, 851,804 kronor 66 öre, hänför sig ett belopp av 182,585 kronor 1 öre till fordringar beträffande fyra flottleder (Övre Pansikån, Hemlingsån, Björnån och Hovaån), vilka fordringar uppstått efter flottledsfondens inrättande och alltså icke uttryckligen omfattats av de uttalanden i avskrivningsfrågan, som gjordes vid 1919 års riksdag. I viss anslutning till vad statskontoret härom anfört torde av riksdagen nu böra begäras den utvidgning av det tidigare lämnade medgivandet, att Kungl. Maj:t må besluta om avskrivning jämväl i avseende å sådan fordran för av domänstyrelsen i flottled bekostat arbete, vilken uppkommit efter flottledsfondens inrättande.»

Såsom av den ovan lämnade redogörelsen framgår har 1919 års riksdag beslutat, att det belopp av kronans fordringar för anläggningskostnader för flottleder jämte beräknade räntor därå, vilket efter närmare utredning funnes kunna med säkerhet väntas bliva inbetalat, skulle vid 1920 års ingång överföras till statens domäners fond såsom tillgång i denna fond. Med stöd härav har Kungl. Maj:t i samband med fattande av beslut den 13 april 1922 om flottledsfondens storlek ansett sig oförhindrad att utan riksdagens hörande medgiva, att såsom driftkostnader finge ur räkenskaperna avföras ett belopp av 709,408 kronor 54 öre, som gäldats av flottledsanslaget, samt att det finge bero vid skett avförande å vederbörande utgiftstitel av i flottleder under tiden intill utgången av 1919 nedlagda kostnader till ett sammanlagt belopp av 506,813 kronor 3 öre. Vidare har Kungl. Maj:t under åren 1923—1927 beträffande flottleder, vilkas värden tillförts flottledsfonden genom nyss berörda beslut den 13 april 1922, medgivit avskrivningar till sammanlagt belopp av 1,097,339 kronor 84 öre. Nu föreligger framställning från domänstyrelsen om avskrivning av i flottledsfonden ingående fordringar till sammanlagt belopp av 851,804 kronor 66 öre, varav ett belopp av 182,585 kronor 1 öre hänför sig till i fyra flottleder (Övre Pansikån, Hemlingsån, Björnån och Hovaån) ingående fordringar, vilka uppstått efter flottledsfondens inrättande, på grund varav sistnämnda belopps avskrivande tarvar riksdagens medgivande.

Utskottet vill i detta sammanhang erinra, att vederbörande departementschef vid anmälan i statsrådet den 9 januari 1919 av fråga beträffande kronans fordringar i flottleders anläggande anförde (proposition 62/1919) bland annat, att därigenom, att någon flottningskostnad icke påförts från kronomark nedflottat virke, lätt en felaktig uppfattning av såväl flottledernas som gjorda virkesförsäljningars räntabilitet kunnat vinna insteg. Det vore därför enligt departementschefens mening ganska visst, att många avverkningar, särskilt av mindervärdigt virke, i mera avlägsna trakter i övre Norrland skulle visa sig ganska ofördelaktiga ur ekonomisk synpunkt, i fall det erhållna virket påförts vederbörliga, av flottningen föranledda kostnader. Departementschefen framhöll vidare vikten av att kronans flottledsarbeten och flottningskostnader bokfördes för sig, ty endast därigenom erhöles tillräcklig överblick dels över skogsdriftens resultat och dels över respektive flottleders ekonomi. Då nu domänstyrelsen motiverat sin förevarande framställning om avskrivning med, bland annat, att möjligheterna att tillvarataga mindervärdigt virke bleve större samt att de föreslagna avskrivningarna i vissa fall helt skulle kompenseras genom ökade rotvärden, har utskottet, i likhet med statskontoret, icke kunnat undgå finna, att ett genomförande av domänstyrelsens förslag skulle medföra, att resultatet av skogsdriften i många fall skulle bliva missvisande och att man icke skulle erhålla tillräcklig överblick över respektive flottleders ekonomi. Då emellertid flottlederna

äro utbyggda samt det visat sig, att en hel del flottleder icke komma till användning, därest å dem fallande amorteringsavgifter utkrävas, och de föreslagna nedskrivningarna ur affärssynpunkt måste för kronan anses fördelaktiga, anser sig utskottet icke böra motsätta sig att avskrivning må äga rum av oförmälda belopp av 182,585 kronor 1 öre.

Kungl. Maj:ts framställning inskränker sig emellertid icke till en anhållan om riksdagens medgivande att avskriva nyssberörda belopp, utan avser, att Kungl. Maj:t för framtiden skulle erhålla befogenhet att beträffande flottledsfonden verkställa de avskrivningar Kungl. Maj:t kan finna lämpliga. Utskottet anser sig dock ej kunna tillstyrka, att riksdagen för framtiden skulle frånhända sig beslutanderätten i fråga om avskrivningar av flottledsfonden efter dess uppläggning tillgodokomna fordringar. Det av Kungl. Maj:t begärda medgivandet synes därför böra inskränkas till att avse förenämnda belopp 182,585 kronor 1 öre.

Under åberopande av det ovan anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må medgiva, att Kungl. Maj:t må besluta om avskrivning till sammanlagt belopp av 182,585 kronor 1 öre av kronans fordringar i flottlederna i Övre Pansikån, Hemlingsåns 1:a distrikt, Björnåns 3:e distrikt och Hovaåns 4:e distrikt.

Stockholm den 11 februari 1932.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Sederholm, Carl E. Eriksson, Gabrielsson, Elof B. Andersson, Tjällgren, Granath, Fritiof Gustafson* och *Karl A. Johanson* samt

från andra kammaren: herrar *Johansson* i Uppmälby, *Peltersson* i Bjälbo, *Hedlund* i Häste, *Månsson* i Erlandsro, *Björk* i Tryde, *Gustafson* i Vimmerby, *Andersson* i Löbbo och *Pehrsson* i Bramstorp.